

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.53.300724>

УДК 346.9

М. В. Сиротко, аспірантДержавна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В. К. Макутова Національної академії наук України»

бульвар Тараса Шевченка, 60, Київ, 01032, Україна

e-mail: syrotko.m@yahoo.comORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0391-8787>

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКО-ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена вивченню особливостей правового регулювання господарсько-торговельної діяльності, яка здійснюється суб'єктами господарювання у період війни в Україні. Актуальність дослідження зумовлена важливістю господарсько-торговельної діяльності для забезпечення економічної стабільності держави та захисту національних інтересів в умовах повномасштабного вторгнення.

Мета статті – визначити основні аспекти правового регулювання господарсько-торговельної діяльності в умовах воєнного стану та надати рекомендації щодо його вдосконалення.

За результатами дослідження встановлено, що правове регулювання господарсько-торговельної діяльності в умовах воєнного стану в Україні має певні особливості, спрямовані на забезпечення економічної стабільності та захисту національних інтересів. Ці особливості включають в себе дерегуляцію господарської діяльності, тарифне регулювання, ліцензування та квотування зовнішньоекономічної діяльності, валютний контроль, технічне регулювання, цифрову трансформацію економіки, торговельні угоди та доступне кредитування. Для подальшого розвитку господарсько-торговельної діяльності в умовах воєнного стану в Україні необхідно продовжувати вдосконалювати правове регулювання, акцентуючи увагу на подальшу підтримку бізнесу, створення сприятливого інвестиційного клімату, розширення торговельних відносин, підтримку експорту та розвиток внутрішнього ринку.

Практичне значення дослідження полягає в можливості застосування отриманих результатів для формулювання подальших стратегій в галузі економічної політики, спрямованих на забезпечення стійкості та ефективності господарсько-торговельної діяльності в умовах воєнного стану та підвищення загального рівня економічного розвитку країни.

Ключові слова: господарсько-торговельна діяльність, воєнний стан, внутрішня торгівля, зовнішня торгівля.

Постановка проблеми. Російсько-українська війна спричинила глибокі трансформації у правовому полі України, охопивши всі аспекти суспільного життя, зокрема, економічну сферу. Забезпечення суверенітету, територіальної цілісності та безпеки нації відтепер стало основним пріоритетом української держави. Цей пріоритет, який є ключовим для прагнень українського народу, вимагає комплексного підходу, що включає зміцнення як військового, так і економічного фронтів. Під час війни міцний економічний фронт набуває першочергового зна-

чення, оскільки безперервне функціонування держави залежить від сталої економічної діяльності. Регулювання господарсько-торговельної діяльності у таких умовах набуває вирішального значення.

Господарсько-торговельна активність в умовах воєнного стану має критичне значення для забезпечення продовольчої безпеки, зокрема, шляхом забезпечення доступу до необхідних товарів і послуг для населення. Крім того, вона сприяє збереженню і підтримці економічної життєздатності держави, забезпечуючи обіг коштів та необхідних ресурсів для ведення військових дій та відновлення інфраструктури після їх завершення. Такий важливий внесок господарсько-торговельної діяльності у забезпечення життєвих потреб і стабільності нації під час війни підкреслює необхідність її належного правового регулювання в цих складних умовах.

Враховуючи зазначене, можна зробити висновок про неабияку актуальність теми дослідження. Аналіз особливостей правового регулювання господарсько-торговельної діяльності в умовах воєнного стану в Україні стає не лише академічним завданням, але й практичною необхідністю. Розуміння цих особливостей дозволить розробити ефективні та адаптовані до умов війни стратегії розвитку господарсько-торговельної діяльності, що є ключовим фактором для забезпечення економічної стабільності та відновлення країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Господарсько-торговельна діяльність та особливості її правового регулювання є темою, яка привертає значну увагу дослідників. Ця проблематика вже вивчена в роботах таких науковців, як Б. Данилишин, М. Кеєпан, О. В. Коляда, А. Корнилюк та Р. Корнилюк, В. В. Лісіца, В. І. Місюкевич, О. М. Михайленко, Я. В. Петруненко, А. О. Райчева, В. А. Устименко, К. Харченко, К. О. Хрімлі, Р. Шостак. Проте, досить обмежено досліджено особливості правового регулювання господарсько-торговельної діяльності в умовах воєнного стану в Україні. Ця тема стає особливо важливою в контексті сучасної ситуації в державі, де воєнний стан вимагає специфічного підходу до регулювання економічних процесів.

Мета статті – визначити основні аспекти правового регулювання господарсько-торговельної діяльності в умовах воєнного стану та надати рекомендації щодо його вдосконалення. Для досягнення мети в ході дослідження було вирішено низку завдань: визначено поняття «торговельно-економічна діяльність» та роль торговельно-економічної діяльності у створенні сприятливих умов для стабільного економічного зростання країни; проаналізовано сучасний стан господарсько-торговельної діяльності в Україні; розглянуто правове регулювання господарсько-торговельної діяльності в Україні та визначено його особливості; надано рекомендації щодо вдосконалення господарсько-торговельної діяльності в Україні. В ході дослідження використані загальнонаукові методи пізнання: індукції та дедукції, аналізу та синтезу, асоціації та аналогії.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти до розкриття теми дослідження, вважаємо за необхідне з'ясувати зміст поняття «господарсько-торговельної діяльності». Звернемося до визначення, наданого законодавцем у Господарському кодексі України, яке, на нашу думку, є найбільш точним. В ньому під господарсько-торговельною діяльністю розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері товарного обігу з метою продажу продукції, що має виробни-

чо-технічне призначення, товарів народного споживання та надання послуг, що сприяють їх реалізації. Суб'єкти господарювання (фізичні особи-підприємці чи юридичні особи) здійснюють різні форми господарсько-комерційної діяльності, зокрема, матеріально-технічне постачання та збут, енергозабезпечення, заготівлю, оптову та роздрібну торгівлю, громадське харчування, продаж та оренду засобів виробництва, комерційне посередництво в торговельній діяльності та інші допоміжні заходи, що забезпечують реалізацію товарів і послуг у сфері обігу. Залежно від ринкової сфери – внутрішньої чи зовнішньої, в якій відбувається товарний обмін, господарсько-торговельна діяльність набуває вигляду або внутрішньої, або зовнішньої торгівлі [1].

Внутрішня та зовнішня торгівля мають важливе значення для економіки країни. Внутрішня торгівля відіграє ключову роль у забезпеченні сталого функціонування внутрішнього ринку. Це сприяє не лише задоволенню потреб населення в різноманітних товарах і послугах, але й стимулює внутрішнє виробництво та підприємницьку активність. Збільшення обсягів внутрішньої торгівлі сприяє інвестиціям, створює нові робочі місця та покращує розвиток місцевих громад [2].

Зовнішня торгівля відкриває перед країною можливості для експорту своїх товарів та послуг за кордон, що є ключовим джерелом доходів та росту валютних резервів. Це дозволяє розширювати міжнародні ринки збуту і залучати іноземні інвестиції. Зовнішня торгівля також сприяє обміну технологіями та знаннями, що підвищує інноваційний потенціал країни та її конкурентоспроможність на світовому ринку [3].

Отже, господарсько-торговельна діяльність відіграє важливу роль у створенні сприятливих умов для стабільного економічного зростання країни. Її ефективне функціонування в умовах воєнного стану стає ще більш суттєвим, оскільки воно визначає можливості держави забезпечити свої потреби, зберегти економічну стабільність та розпочати процес відновлення після завершення війни. Правове регулювання господарсько-торговельної діяльності у таких складних умовах має певні особливості, розуміння яких є критично важливим для забезпечення економічної стійкості та подальшого розвитку країни. Перш ніж перейти до їх розгляду, необхідно проаналізувати сучасний стан господарсько-торговельної діяльності в Україні.

Внутрішня торгівля. Згідно з даними Міністерства економіки України, у 2023 році внутрішній валовий продукт (ВВП) України зріс на 5%, що є позитивним показником після спаду на 28,8% у 2022 році. Найвищі темпи відновлення спостерігалися у оборонному секторі, сільському господарстві, переробній промисловості та внутрішній торгівлі [4].

Варто відзначити, що внутрішня торгівля, включаючи роздрібну та оптову, має найвагомійший внесок у ВВП України, становлячи 13,8%. Друге місце за вагомістю посідає сільське господарство з показником 10,6%, тоді як внесок переробної промисловості складає 10,3%, розміщуючи цей сектор на третьому місці [5].

Зовнішня торгівля. Українські підприємства-експортери зазнали значних збитків через фізичне знищення та окупацію, а також порушення логістичних маршрутів та енергопостачання виробничих потужностей, що природно призвело до падіння українського експорту. Протягом 2023 року ці згубні фактори

посиливалися через вихід Росії з зернової угоди в липні, введення заборони урядами деяких країн ЄС на імпорт української сільськогосподарської продукції, блокуванням українсько-польського кордону. За даними Національного банку України (НБУ), експорт товарів і послуг у 2023 році скоротився на 11,6% порівняно з попереднім роком і на приголомшливі 37,6% порівняно з довоєнним рівнем 2021 року. Зокрема, значно скоротився експорт мінеральних продуктів (на 45% порівняно з 2022 роком), чорних, кольорових металів та їх похідних (на 34%), хімічної та супутньої продукції (на 22%). Проте в січні 2024 року ситуація покращилася. За інформацією Державної служби статистики, з 1 по 25 січня 2024 року експорт з України зріс на 12% порівняно з відповідним періодом 2023 року. Зокрема, помітно збільшився експорт залізної руди та залізрудних концентратів, макухи, залишків рослинних жирів і олій, металевих напівфабрикатів [6].

Отже, господарсько-торговельна діяльність відіграє ключову роль у створенні сприятливих умов для стабільного економічного зростання України. Навіть у складних умовах воєнного стану, коли суб'єкти господарювання вимушені долати проблеми, пов'язані з доставкою товарів через блокування морських портів, пошкодженням інфраструктури, переміщенням працівників і релокацією підприємств, її ефективне функціонування стає надзвичайно важливим, оскільки воно визначає можливості країни забезпечити свої потреби, зберегти економічну стабільність та розпочати процес відновлення після завершення війни [7, с. 273]. Враховуючи це, держава приділяє особливу увагу правовому регулюванню господарсько-торговельної діяльності. В умовах воєнного стану воно має певні особливості, зумовлені потребою в швидкій реакції на непередбачувані ситуації, збереженням економічної стабільності та забезпеченням захисту бізнесу та інвесторів.

Зовнішня торгівля регулюється Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Ним визначається, що відповідальність за регулювання зовнішньоекономічної діяльності покладається на Верховну Раду України (ВРУ). ВРУ має повноваження вживати заходів у відповідь на дискримінаційні чи ворожі дії інших держав. Зазначені заходи можуть включати запровадження повного або часткового торговельного ембарго, скасування статусу найбільшого сприяння або призупинення особливого преференційного режиму [8].

Внутрішня торгівля в Україні регулюється низкою правових документів, ключовими серед яких є Господарський кодекс України, Закони України «Про захист прав споживачів», «Про електронну комерцію», «Про товарні біржі», «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», «Про ринок електричної енергії», Постанова Кабінету Міністрів України від 15.06.2006 року № 833 «Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів» та інші [1; 9; 10].

В умовах воєнного стану правове регулювання господарсько-торговельної діяльності в Україні має особливості, спрямовані на забезпечення економічної стабільності та захисту національних інтересів. Вони включають:

- **дерегуляцію господарської діяльності.** Посилення впливу держави на економічні процеси, яке є загальною тенденцією її розвитку, спричинило потребу в дерегуляції, оскільки надмірне втручання уряду може пригнічувати інновації та обмежувати економічний розвиток [11]. Дерегуляція може виступати як інструмент для збалансування впливу держави, сприяючи більш ефективному та

динамічному функціонуванню економічних процесів без надмірного обмеження підприємницької ініціативи. Деретуляція торгівельно-господарської діяльності в умовах воєнного стану сприяє оптимізації підприємницької діяльності шляхом зменшення кількості необхідних дозволів, особливо це вигідно для новостворених підприємств. Замість дозволів суб'єкти господарювання подають декларацію про господарську діяльність до відповідних органів, що дозволяє спростити процеси та збільшити швидкість запуску бізнесу. Однак ці спрощення не поширюються на зовнішньоекономічну діяльність, включаючи отримання спеціальних ліцензій, які залишаються обов'язковими, зокрема для експорту певних видів товарів [12, с. 278].

Один із перших кроків у цьому напрямку – прийняття Постанови КМУ від 18 березня 2022 року № 314 «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану», яка передбачає можливість набуття права на провадження господарської діяльності суб'єктами господарювання за спрощеною процедурою без отримання дозвільних документів. Крім того, встановлено, що строки дії строкових ліцензій та документів дозвільного характеру автоматично продовжуються на період воєнного стану, що дозволяє підприємствам продовжувати свою діяльність без додаткових формальностей у надзвичайних умовах [13, с. 277];

- **тарифне регулювання.** В березні 2022 року прийнято новий Закон України «Про митний тариф», який скасовує попередній закон та вводить міжнародну митну класифікацію товарів. Це спрощує митне оформлення та адаптує систему до міжнародних стандартів [14];

- **ліцензування та квотування зовнішньоекономічної діяльності.** Уряд прискорив процес отримання ліцензій, що дозволяє підприємствам отримувати дозволи швидко, протягом 1-2 днів, навіть без фізичного відвідування Міністерства економіки. Це спрощує бюрократичні процедури та стимулює бізнес в умовах воєнного стану. Крім того, уряд вніс зміни до переліку товарів, які підлягають ліцензуванню, зокрема, вводячи вимоги щодо ліцензування експорту певних продуктів харчування, щоб забезпечити достатню кількість продовольства на внутрішньому ринку. Подання заявок на отримання ліцензій може здійснюватися в електронному вигляді, що полегшує процес для суб'єктів господарювання та сприяє оперативному отриманню дозволів [13, с. 277];

- **валютний контроль.** В умовах воєнного стану Національний банк України (НБУ) змінив граничні строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів. Тепер для всіх експортно-імпортних операцій встановлено граничний строк розрахунків у 90 календарних днів, що є суттєвим скороченням порівняно з мирним часом, коли граничні строки становили 365 днів [15]. Це може вплинути на швидкість та ефективність торговельних операцій, зокрема, в умовах невизначеності та обмежень ввозу-вивозу під час воєнного стану;

- **технічне регулювання.** Україна здійснює реформи та гармонізацію своїх технічних регламентів з вимогами ЄС та інших міжнародних організацій. Це включає впровадження стандартів безпеки та якості продукції, що може покращити доступ до світових ринків та стимулювати експорт [16];

- **цифрова трансформація економіки.** В 2023 році Уряд України спрямовував зусилля на цифрову трансформацію економіки. Варто відзначити ухва-

лення законопроектів щодо розвитку цифрової економіки, прийняття важливих положень щодо реєстрації доменних імен та управління хмарними послугами, а також затвердження вимог для надавачів електронних довірчих послуг. Важливим досягненням стало приєднання України до пілотного проекту «National Pavilion Account» в межах EU4Digital, спрямованого на розвиток транскордонної електронної комерції та підтримку малих та середніх підприємств [17, 18].

- **торговельні угоди.** Україна продовжує активно укладати та розширювати свої торговельні угоди з іншими країнами. Це сприяє зниженню тарифів та інших торговельних бар'єрів, а також забезпеченню доступу до нових ринків для українських продуктів. Однак воєнна ситуація створює певні обмеження на відкриття нових ринків та проведення фізичних інспекцій, що ускладнює процес торгівлі;

- **доступне кредитування.** Кредити стали більш доступними завдяки розширенню та продовженню програми «5-7-9%». Український бізнес, де більш як половина власників є українцями, може отримати кредит під 0% протягом дії воєнного стану та протягом місяця після його завершення. Після цього періоду ставка складатиме лише 5%. Максимальна сума кредиту також зросла до 60 млн. гривень [19].

Отже, правове регулювання господарсько-торговельної діяльності в умовах воєнного стану в Україні має певні особливості, спрямовані на забезпечення економічної стабільності та захисту національних інтересів. Ці особливості включають в себе спрощення ведення бізнесу, тарифне регулювання, ліцензування та квотування зовнішньоекономічної діяльності, валютний контроль, технічне регулювання, торговельні угоди та доступне кредитування.

Для подальшого розвитку господарсько-торговельної діяльності в умовах воєнного стану в Україні необхідно продовжувати вдосконалювати правове регулювання, спрямоване на забезпечення економічної стабільності та захисту національних інтересів. Особлива увага повинна бути приділена таким аспектам, як:

- **підтримка бізнесу.** Продовження програм підтримки та стимулювання бізнесу, зокрема, шляхом збереження доступу до кредитів за пільговими умовами, спрощення процедур ліцензування та реєстрації підприємств;

- **створення сприятливого інвестиційного клімату.** Розвиток інвестиційного середовища шляхом приваблення інвесторів, які були б зацікавлені в розвитку економіки в умовах воєнного стану;

- **розширення торговельних відносин.** Продовження укладання та розширення торговельних угод з іншими країнами для забезпечення нових ринків збуту для українських товарів та послуг;

- **підтримка експорту.** Запровадження заходів, спрямованих на підтримку експорту українських товарів та послуг на міжнародні ринки, зокрема шляхом спрощення митних процедур та вивезення товарів;

- **розвиток внутрішнього ринку.** Збільшення обсягів виробництва та споживання внутрішніх товарів та послуг шляхом підтримки вітчизняного виробництва та сприяння попиту на українську продукцію.

Загалом, для подальшого розвитку господарсько-торговельної діяльності в умовах воєнного стану важливо продовжувати приймати ефективні заходи, спрямовані на підтримку економіки та захист національних інтересів.

Висновки і пропозиції. Неможливо переоцінити роль господарсько-торговельної діяльності у сприянні сталому економічному зростанню, особливо під час воєнного стану, коли її ефективне функціонування стає першочерговим. Розуміння нюансів правового регулювання господарсько-торговельної діяльності в таких умовах є вкрай важливим для забезпечення стабільності та сприяння майбутньому розвитку. Ці нюанси охоплюють різні аспекти, включаючи оптимізацію бізнес-процесів, регулювання тарифів, управління ліцензуванням і квотами для зовнішньоекономічної діяльності, моніторинг валютних операцій, встановлення технічних стандартів, цифрову трансформацію економіки, переговори про торговельні угоди та надання доступних кредитів. Просуваючись вперед, вкрай важливо постійно покращувати законодавчу базу, зосереджуючись на зміцненні підтримки бізнесу, створенні привабливого інвестиційного клімату, розширенні торгових партнерств, сприянні експорту та зростанню внутрішнього ринку.

Список використаної літератури

1. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Лісіца В. В., Місюкевич В. І., Михайленко О. М. Формування системи внутрішньої торгівлі України: теорія, практика, інновації: колективна монографія. Полтава: ПУЕТ, 2020. 232 с.
3. Коляда О. В., Райчева А. О. Зовнішня торгівля України як чинник розвитку міжнародних економічних відносин. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Вип. 2. С. 78-82. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/24_2_2019ua/17.pdf
4. Мінекономіки оцінило зростання ВВП України у 2023 р. у 5%. Інтерфакс-Україна. 2024. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/959975.html>
5. Шостак Р. Чому держава утискає ритейл, якщо він є драйвером економіки. Економічна правда. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/09/4/703915/>
6. Данилишин Б. Поточний стан економіки і реального сектору України. Главком. 2024. URL: https://glavcom.ua/columns/b_danilishyn/potochnij-stan-ekonomiki-i-realnoho-sektoru-ukrajini-984572.html
7. Фатєєв А. О. Правове регулювання господарсько-торговельної діяльності: стан та перспективи розвитку – Розвиток України в умовах мілітарного впливу: соціально-правові, економічні та екологічні аспекти: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 28 березня 2023 р.). У 2-х томах. Том 1. Київ: ВАІТЕ, 2023. 464 с. URL: https://hozpravoreposit.kyiv.ua/bitstream/handle/765432198/213/DevelopmentOfUkraine_vol1.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=273
8. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 року № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
9. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 року № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
10. Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів: Постанова КМУ від 15 червня 2006 р. № 833. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2006-%D0%BF#Text>
11. Савчин М. Чотири вершини трансформацій: ефективність правового регулювання економічних інституцій. Право України. 2021. С. 89-134. DOI: 10.33498/loou-2021-04-089
12. Харченко К. Особливості імпортно-експортних операцій в період воєнного стану. Ліга Закон. 2022. URL: https://biz.ligazakon.net/analitics/211993_osoblivost-mportno-eksportnih-operatsiy-v-perod-vonnogo-stanu
13. Петруненко Я. В. Особливості дерегуляції господарських правовідносин у сучасних умовах. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2023. Вип. 78: ч. 1. С. 273-280. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.1.44>

14. Про митний тариф України: Закон України від 19 жовтня 2022 року № 2697-I. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text>
15. Переглянуто граничні строки розрахунків для деяких експортних операцій. НБУ. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pereglyanuto-granichni-stroki-rozrahunkiv-dlya-deyakih-eksportnih-operatsiy>
16. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15.01.2015 № 124-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text>
17. Електронна торгівля. EU4Digital. 2023. URL: <https://eufordigital.eu/uk/thematic-area/etrade/>
18. Keenan M. Global Ecommerce Statistics: Trends to Guide Your Store in 2024. Shopify. 2023. URL: <https://www.shopify.com/enterprise/blog/global-ecommerce-statistics>
19. Корнилюк А., Корнилюк Р. Наскільки ефективно один із найвідоміших інструментів підтримки бізнесу – державна програма «5-7-9» – працює в умовах війни? Укрінформ. 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3836803-derzavna-programa-pidtrimki-biznesu-dostupni-krediti-579-u-posukah-optimalnogo-dizajnu.html>

References

1. Economic Code of Ukraine: Law of Ukraine No. 436-IV of January 16, 2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian].
2. Lisitsa, V. V., Misyukevych, V. I., Mykhaylenko, O. M. (2020). Formation of the internal trade system of Ukraine: theory, practice, innovations: collective monograph. Poltava: PUET, 232 [in Ukrainian].
3. Kolyada, O. V., Raycheva, A. O. (2019). Foreign trade of Ukraine as a factor in the development of international economic relations. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, 2, 78-82. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/24_2_2019ua/17.pdf [in Ukrainian].
4. The Ministry of Economy estimated the growth of Ukraine's GDP in 2023 at 5%. *Interfaks-Ukrayina*. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/959975.html> [in Ukrainian].
5. Shostak, R. (2023). Why the state suppresses retail, if it is the driver of the economy. *Ekonomichna Pravda*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/09/4/703915/> [in Ukrainian].
6. Danylyshyn, B. (2024). Current state of the economy and real sector of Ukraine. *Hlavkom*. URL: https://glavcom.ua/columns/b_danilishyn/potochnij-stan-ekonomiki-i-realnoho-sektoru-ukrajini-984572.html [in Ukrainian].
7. Ustymenko, V.A., Hradoboyev, Ye. S., Illarionov, O. Yu., Sanchenko, A. Ye. (2023). Development of Ukraine under military influence: socio-legal, economic and ecological aspects: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Kyiv, March 28, 2023). U 2 tomakh. Tom 1. Kyiv: VAITE, 464. URL: https://hozpravoreposit.kyiv.ua/bitstream/handle/765432198/213/DevelopmentOfUkraine_vol1.pdf?sequence=1&isAllo wed=y#page=273 [in Ukrainian].
8. On foreign economic activity: Law of Ukraine dated April 16, 1991 No. 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> [in Ukrainian].
9. On protection of consumer rights: Law of Ukraine dated May 12, 1991 No. 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> [in Ukrainian].
10. On the approval of the Procedure for conducting trade activities and the rules of trade service on the consumer goods market: Resolution of the CMU dated June 15, 2006 N 833. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2006-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
11. Savchyn, M. (2021). Four horsemen of transformations: effectiveness of legal regulation of economic institutions. *Pravo Ukrayiny*, 89-134. DOI: 10.33498/louu-2021-04-089 [in Ukrainian].
12. Kharchenko, K. (2022). Peculiarities of import-export operations in the period of martial law. *Liha Zakon*. URL: https://biz.ligazakon.net/analitycs/211993_osoblivost-mportno-eksportnikh-operatsiy-v-period-vonnogo-stanu [in Ukrainian].
13. Petrunenko, Ya. V. (2023). Peculiarities of deregulation of economic legal relations in modern conditions. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya Pravo*, 78: 1, 273-280. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.1.44> [in Ukrainian].

14. On the customs tariff of Ukraine: Law of Ukraine dated October 19, 2022 No. 2697-I. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text> [in Ukrainian].
15. The settlement deadlines for some export operations have been revised. NBU. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pereglyanuto-granichni-stroki-rozrahunkiv-dlya-deyakih-ekspornih-operatsiy> [in Ukrainian].
16. On technical regulations and conformity assessment: Law of Ukraine dated 15.01.2015 No. 124-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text> [in Ukrainian].
17. Electronic trade (2023). EU4Digital. URL: <https://eufordigital.eu/uk/thematic-area/etrade/> [in Ukrainian].
18. Keenan, M. (2023). Global Ecommerce Statistics: Trends to Guide Your Store in 2024. Shopify. URL: <https://www.shopify.com/enterprise/blog/global-ecommerce-statistics>.
19. Kornilyuk, A., Kornilyuk, R. (2024). How effectively does one of the most famous business support tools - the state program “5-7-9” - work in wartime?. Ukrinform. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3836803-derzavna-programa-pidtrimki-biznesu-dostupni-krediti-579-u-posukah-optimalnogo-dizajnu.html> [in Ukrainian].

Стаття надійшла 15.03.2024 р.

M. V. Syrotko, PhD Student

State Organization «V. Mamutov Institute of Economic and
Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine»
60 Tarasa Shevchenka Blvd, Kyiv, 01032, Ukraine
e-mail: syrotko.m@yahoo.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0391-8787>

PECULIARITIES OF LEGAL REGULATION OF ECONOMIC AND COMMERCIAL ACTIVITIES UNDER MARTIAL LAW IN UKRAINE

Summary

The article is devoted to the study of the peculiarities of legal regulation of economic and commercial activities carried out by business entities during the period of war in Ukraine. The relevance of the study is due to the importance of economic and commercial activities for ensuring the economic stability of the State and protection of national interests in the context of a full-scale invasion.

The purpose of the article is to determine the main aspects of legal regulation of economic and commercial activity under martial law and to provide recommendations for its improvement. To achieve this goal, the study solved a number of tasks: the author defines the concept of “trade and economic activity” and the role of trade and economic activity in creating favorable conditions for stable economic growth of the country; analyzes the current state of economic and trade activity in Ukraine; examines the legal regulation of economic and trade activity in Ukraine and identifies its features; and provides recommendations for improving economic and trade activity in Ukraine. The study uses general scientific methods of cognition: induction and deduction, analysis and synthesis, association and analogy.

Based on the results of the study, it is established that the legal regulation of economic and commercial activity under martial law in Ukraine has certain peculiarities aimed at ensuring economic stability and protecting national interests. These features include deregulation of economic activity, tariff regulation, licensing and quotas for foreign economic activity, currency control, technical regulation, digital transformation of the economy, trade agreements and affordable lending. For the further development of economic and trade activities under martial law in Ukraine, it is necessary to continue to improve legal regulation, focusing on further business support, creating a favorable investment climate, expanding trade relations, supporting exports and developing the domestic market.

The practical significance of the study lies in the possibility of applying the results obtained to formulate further strategies in the field of economic policy aimed at ensuring the sustainability and efficiency of economic and trade activities under martial law and increasing the overall level of economic development of the country.

Keywords: economic and trade activity, martial law, domestic trade, foreign trade.